

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Castellana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67721](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67721)

P R O V I N C I A
C A S T E L L A N A.

EGERUNT in hac Prouincia Socij quinque & sexaginta supra quingentos, sedibus viginti quinque: ex illis Sacerdotes ducenti, triginta & octo; Scholastici vnus & nonaginta; Coadiutores septem supra ducentos; Nouitij viginti sex: ex his Domus Professa vna; Collegia viginti vnum; Residentia duæ; vnum & alterum Seminarium. In Domo Professa Vallisoletana septuaginta; In Collegio quinquaginta quinque; In Salmanticensi duobus plus; In Metimnensi triginta septem; In Villagarcensi & annexa Probationis domo, quinquaginta duo; In Bellimarensi tres; In Abulensi viginti vnus; In Numantino sedecim; In Lucroniensi duo supra viginti; In Segobiensi totidem; In Legionensi sexdecim; In Palentino quatuordecim; In Areualensi quatuor & viginti; In Vergarensi nouem; In Pompeiopolitano triginta quinque; In Ouetensi viginti duo; ex quibus octo Nouitij; In Compostellano viginti septem; In Monfortensi tribus minus; In Montis Regalis septemdecim; In Nauiaflauiano seu Bilbaënsi numerus non exprimitur, forte quod recens inchoaretur; In S. Emetorij tredecim; In Residentia Azcoitana tres; In Tudelensi sex; In Anglorum Seminario Vallisoletano tredecim; In Hibernorum Salmanticensi quatuor. In Societatem ascripti triginta sex; extincti duodecim.

I 4

D O M V S

DOMVS PROFES-
VALLISOLETANA.

VNVS ex ijs, qui domesticis officijs inseruiit, ex hac vita, migrauit, vir miræ humilitatis & patientiæ, & in abiectissimis muneribus studio, & voluntate versatus. In cuius locū duos bonæ spei adolescentes diuina bonitas Societati dedit. Sacri Circumcisioni Domini, Diuo Antonio, & Eucharistiæ dies, solenni ritu & pompa celebrati sunt. Nam ad templi amplitudinem & ornatum accessit, tum egregij concionatoris vox, Tydensis videlicet Episcopi, qui si vsquam, maximè eo tempore, eloquentiam & pietatem præ se tulit; tum etiam Lusitanorum studium, qui suum ac proprium, B. Antonium sibi vendicant; in cuius cultum ac venerationem, quantum opibus & religione valent, libentissimè conferunt. Miles clarus genere, perduellionis reus arctissima custodia tenebatur; vigeabant rei militaris vindices, admissumque facinus turpi & ignobili supplicio dignū iudicabant. Ille iræ impotēs egre depellebat obiectum, ac secum falsè, & inique agi frustra querebatur. Cū verò ex mœrore, graui infirmitate afficeretur, essetque morti proximus, salutarem confessionis medicinam effrenato impetu respuebat. Qui eius curam gerebant, deficientibus corporis remedijs, tantum de sanitate animæ agitabant. Quare acciri iubent vnum de nostris: is vbi ad lectum accedit, fouet primum ægrotum, hortatur deinde, ne se in omnium miseriarum barathrum immergi patiat: vnā esse, naufragis tabulam

tabulam relictam : ad eam opportunè confu-
giat, nemini, quantumuis flagitiosus fuerit at-
que impius, desperandum. His ille vocibus nec
flecti, nec ab illo furore auocari potuit : quin e-
tiam iactabat, quoniam innocenti bona existi-
matio esset ablata, supervacaneum esse salu-
tem seu corporis seu animi quærere. Tum Pater
quasi mentis oblitus corpus curat, sordidas syn-
dones, & stragula mundis, & delicatis mutat :
quærit dapes lautiores, faccaro delibuta bellaria
adhibet, consolatur hominem & in spem vocat :
nō illud supplicium, quod vehementer horrebat,
esse expromendum. Dictu mirabile, dat ille ex-
templo benefactori suo manus, nec tenet erum-
pentes lacrymas, nec præ singultibus vocem emit-
tit : orditur deinde voluntariam confessionem :
quam cum ritè, ac deuotè fecisset, tabellionem
vocat, iubet vt in consilium ad iudices eat, his-
que significet suo nomine, atque exigat, vti, quas
pœnas à se repetituros audierat, quamprimum
exequantur : se neque recusare, neque deprecari,
imo dignissimum esse fateri, in quæ atrociora sup-
plicia decernerent. Pro tabellione pater mandata
defert, nō ea quæ acceperat, sed quæ ipse compo-
suit, militè diuina misericordia commotū ac mu-
ratum fuisse ; quod & ipsis Iudicibus admirationi
fuit : dolere miserā eius conditionem, qui tã festi-
nanter ducatur ad mortē : proinde obtestari chri-
stianos viros, vr quo magis ille seipsum colligat,
ac paret ; quatrduo saltem pœnam differant ; nec
irrita fuit eius postulario, nec inanis labor. Vo-
ti enim compos ad pœnitentiam redit : excipit
eius longiorem confessionem : tum Eucharistia
munit : ad extremum sacro oleo linit, quibus ex
voluntate

voluntate confectis, ante diem quartum in lecto, miles pacatè, tranquilleque è vita discessit. Extat eius paulo ante obitum illa sententia : propterea se in hoc ærumnarum pelagus deuenisse, quod iniustâ parenti suo litem intendisset eumque viribus & facultatibus simul priuasset. Vnus Mahometanæ superstitionis cultor, viro ingenuo quidem & illustri, sed tamen scelerato seruebat; què cum Dominus sepe de religione moneret, optaretque vt Catholicæ Ecclesiæ nomen daret, verborum efficaciam, vitæ prauæ extenuabat exemplo. Patri è nostro idem propositum suadenti libere respondebat; quî ipse eam legem coleret, què tam impios homines ferret? Quare pater ad Dominû mancipij conuersus, eû hortatus est, vt mutatis corruptis moribus, vitam ageret Christiano homine dignam, tum fore vt seruus, nulla prauis exempli opinione deterritus, flecteretur; nec mora, illius animi mutationem, mirabilis Mauri commotio est consecuta. Nam vt vidit Dominum mansuetum, benignum, & à veteri peccandi consuetudine abhorrentè, Christi disciplina satis edoctus, salutari aqua lustrari voluit. Mauri item alij aliquot ad fidem conuersi. In his femine duæ, quarum altera erat annorum tredecim, altera natu grandior, vtraque vanis Maurorum ritibus addicta, eiusdem captiuitatis consortibus, nefariû quotidie virus infundebant, & ne se miscerent Christianorum sacris, neue ab auita patriæ consuetudine discederent, persuadebant. Cum vero ætate minor, Zara nomine, periculose decumberet, sæpiusque à pijs viris induceretur ad fidem, tantum aberat vt sanis eorum monitis acquiesceret, vt etiam in Deum, & eius religionem maledicta

dicta contorqueret; quin subito furore percita, arrepto gladio, quoquo modo potuit, lecto desiliit, & in abstrusas ædium partes, nemine conspiciente secessit: cum quæreretur, longo post interuallo inuenta est operi intenta, quod Zala vocant, vt eo præmisso, pectori gladium infingeret, sicque importunas Christianorum preces euitaret. Latebris educta, lecto restituitur, tantisperque quiescit: ante duas horas (erat dies Epiphaniæ sacer) increcente vi morbi conflictari cœpit: adsunt Medici, vitæ retinendæ spem facile abijciunt, deseruntque pertinacem. Dum agit animâ, quamuis intempesta nocte, accersitur Sacerdos nostris: quo ingrediente, quasi arctissimo soluta somno inconditos, & inusitados clamores edit, indicans velle se ad Christi fidem conuerti. Accedit Pater, eamque blandis, & amicis verbis consolatur, rogat vt quâ tandem diuinæ bonitatis inspiratione impulsâ, mentem repente mutarit, vere & aperte commemoret. Tunc illa; cum vel extincta, vel prope mortua essem eximiæ pulchritudinis Virginem, quæ bellum infantem brachiis sustinebat, oculis conspexi: illa meo me nomine sic compellauit; Cole, Zara, amabo te, Christianorum legem, ego quod iuberet, me facturam, sponde, vnum si exciperet Christianæ religionis cultum. Fac obsecro, aiebat Virgo, saltem infantis huius amore, in quo sita est tua salus, quod à te peto: tunc vel reuerentia vel metu perculsa, Faxo, inquam, O Virgo, quod iubes, tuæque voluntati morem geram: Et vocabere, inquit, Agneris nomine: Vt libet Domina inquam. Sic illa discessit. Ego autem summis à te precibus contendo, vt me Baptismi Sacramento digneris. Pater,

ter,

ter, et si longiorem Catechesis moram postulabat, tamē ratus id, quod videbatur, morti esse propinquam, quam primum potuit, fidei mysterijs inbuit, & per regenerationis lauacrum mundiorem animo, viribus valentiorē reddit. Sequenti enim luce medici, cum terræ mandatā credunt, inveniunt integram, nullo infirmitatis vestigio: & in hunc vsque diem in suscepta fidei confessione maximo sociorum bono perseuerat; nam illi Agnetis exemplo, ad fidem inducuntur. Anus vero, quæ à suscipiendo Baptismo ceteros deterrebat, etiam eiusdem suasu, cum puero germano, Evangelicæ veritatis lumen aspexit. Discedenti Patris occurrit Domini cuiusdam famulus, qui vnum è mancipijs asseruit grauissima ægrotatione conflictari: adit noster, & de Baptismi effectu, de Religionis præstantia, de Agnetis conuersione, cum eo sermones miscet; quibus ille recreatus, atque erectus Patrem interrogat, vtrum in Christianæ legis professione saluari possit, qui in Mahumetana turpiter, & flagitiose vixisset? Hanc Pater questionem, compluresque alias cum expedite, & commode exposuisset, poposcit ille baptismum. Ergo Catechismo, quatum vis morbi ferebat, instructus, corporis aspersione, munditiam animi, nomen vero Ioannis comparauit; Cumque è superioris vitæ sceleribus incredibilem dolorem caperet, reliquum sequentis diei, in colloquijs de diuina Beatitudine ponit: quærit quibus eam subsidijs consequi possit. Vnum proponitur Eucharistiæ Sacramentum, cuius amore sic incendi, & inflammari cœpit, vt studiosissimè illud expetierit, seque affirmarit ab hoc sæculo ingenti cum gaudio migraturum, si sibi detur illo cælesti pabulo

bulo reficj. Datum itaque illi viribus iam deficientibus sacrum Viaticum, vltimaque vnctio agenti animam, incredibili ipsius letitia, ac solatio; vim lacrymarum fundentibus, qui morienti aderant: Hic ille I E S V M dulciter compellans, quem cruci affixum manu tenebat, vitam finiuit. Vix autem obierat, cum socius simili periculo egrotare dicebatur: ad quem Pater accelerans, felicem Ioannis exitum, Agnetis visa, vtriusque de sua salute spem diuinitus conceptam commemorauit. Quibus auditis ille, iam pridem se conuertendum fuisse aiebat, nisi vel metus, vel rubor, quem Sodales inijcerent, præpedijissent: nunc non esse consilium in re tanti momenti diutius hære: proinde velle se ad Christianorum sacra confugere. Fouit Pater nascentem hominis pietatem, & quam citissime fidei mysterijs explicatis, rite illi Baptismum impertiuir, cæterisque Ecclesiæ præsidijs munitum, Creatori suo reddidit. Cum efferretur, ecce duos eiusdem sectæ idem morbus inuasit, quibus opportune consultum à nostris, qui illos non minori charitate, è tenebris in lucem vocarunt, & Sacramentis in Cælum direxerunt. Denique ante diem sextum reliqui simili ægritudine, neque dissimili religione affecti, diem suum obeunt. Quibus etiam nostri consilio, opera, doctrina semper adfuerunt; cum mancipiorum Dominus magnis suis sumptibus viuos curaret, mortuos, quasi filij essent, funebri pompa, ac missarum sacrificijs liberaliter prosequeretur. Si quæris tot funerum causam; victus, quem more patrio sibi ipsi condierant (venenum apud nos est) mortem corporibus, vitam mentibus attulit.

Templum

templum imaginibus ornatum, altera sanctissime Trinitatis, altera Beatissimi Patris N. Ignatij, vtraque affabrè picta. Aræ Virginis, annunciatæ tabernaculum expolitum, decoratumque vnus Sodalijs sumptu, què ab heredibus fieri moriens imperauit. Vasis argenteis, vestibusque pretiosis donati, ampliores tamen diuitias à Magdalenæ de S. Hieronimo, religiosa femina accepimus, singula videlicet Thebæorum, & Virginum vndecim millium capita ex his reliquijs, quas pia mulier ex Germania in hanc urbem transtulit.

COLLEGIUM VAL- LISOLETANVM.

INSTITVTVM est clericorum Sodalitiû sub B.V. patrocinio: sacerdotes honesti plures cooptati; quorum pietas in nosocomijs lustrandis, reficiendis pauperibus, curandis, fouendisq; mirifice elucet. Neque solùm eorum industriã, ac laborem exhortatiõ Præfecti assidua excitat, sed ipsius Episcopi, qui sese protectorem præbuit, exempla corroborant. Rector, in Galliam peimum, deinde in Flandriam. Nobilis quidã Dynasta nimio luxu vitam turpè, effrenatè ducebat: hunc vxor assidua, & faceta cohortatione traducere ad meliorè frugem, interdum etiam genua flectere & statas secum preces B. Virgini fundere compellebat. Nam in tanta morum corruptela, vna viri in Virginem pietas supererat. Statuerat enim, ingenuèque promiserat, nihil à se Dei Matris nomine exposcendum, quod non statim rite persolueret. Huius voti memor cum quodam die, circumfusa paupe-
rum

rum corona hominem teneret, ac pro eius in Deiparam studio eleemosynam peteret, cum ara minuta non haberet in promptu, aureos centum sexaginta amplius, quos distrahere ludo cogitabat, libens egenis obtulit. Pridie igitur eius diei, quem spiritus sancti aduentus inflammavit, cum ad immane quoddam facinus perpetrandum, cum tribus famulis, graui salutis suæ discrimine prodisset, vocis diuinæ sono perterritus, ac stupefactus substitit, ac in famuli brachia repente decidit; erat vox illa, Quo pergis? Quid agis? Quod ad scelus te te effrenata iactat audacia? moriturum te esse quamprimum non sentis? exigendam à te vitæ rationem, confestim non vides? muta istam mentem, contractas animi sordes elue, ac de placando Deo, quàm de laceffendo diligentius cogita. Tum ille attonitus confessionem, confessionem inclamat: Confessarius aderat nullus. Ergo domum reductus, & ex eo terrore non nihil recreatus, sacerdotem accersit è nostris, totius vitæ maculas emundat, ac profusis lacrymis quotidie diuinam ante aras misericordiam implorat, addit mentis dolori voluntarios corporis cruciatus, & in frequentatione Sacramentorum, & in subleuandis pecunia pauperibus ardentior, septimo tandem mense in morbum recidit. Quo morbo, etsi Medicis, leuior videbatur, tamen ipse sibi ex humanarum rerum colluione migrandum prædixit. Neque mors eum remorata est. Ante diem decimum septimum cum suæ salutis serio & constanter consulisset, obiit, vniuersa curia tanti viri exitum non admirante solum, sed etiam inuidente..

COLLE-

COLLEGIUM
SALMATICENSE.

MISSIONES quatuor in pagos, & municipia factæ, copiosam animorum frugem pepererunt. Multis enim conscientiaæ stimuli eruti: multi ab incitatis iniuriarum repetundarum cupiditatibus ad mansuetudinem, & benevolentia traducti: quidam superioris vitæ maculas abstergere, quidam causas scelerum inueteratas, atque iniustas euellere mirum in modum impulsæ. Quodque insatiabile paganorum studium ostendit, certatim nostri alijs atque alijs variorum litteris, & precibus inuitantur, ac nonnunquam præeunti cruce, effuso in eorum aduentu populo, recipiuntur. Quidam confitendi causa ad nostri sacerdotis pedes acciderat, quem cum peccatis soluere iustis de causis minime adduceretur, ut vellet, contendebat pœnitens; se neque rudem esse literarum, neque doctrinaæ expertem, qui non intelligeret, nullum esse absolutionis neganda congruentem rationem; proinde ne quid hæsitaret in re clara, neue vllum dubitationi locum relinqueret. Noster vero; se multo diligentius eius rei studium capessisse, quam illum qui mentis cæca libidine perstrictus miseram animi sui conditionem non videret; multo satius illi esse, si cum Publicano dolorem mente conciperet, firmissimumque propositum tum vitanda occasionis, tum etiam venia suppliciter deprecanda. Quod cum ille in secessu fecisset, redijt ad medicum tanta vi lacrymarum, ut cohibere pro vbertate non posset;

set; aperuit denique latentis pectoris plagas & ulcera, quibus prudens & constans confessarius curationem salutarem adhibuit. Alius Virginis Monialis crebris colloquijs, mutuis donis, frequenti consuetudine ardebat, & tanquam maleficis artibus, carminibusque deuinctus bacchabatur. Is nostri opera periculosam sane familiaritatem abegit, & quamuis multis deinde machinis appetitus est, in suscepto tamen vitæ consilio perseuerat.

COLLEGIVM ME-
TYMNENSE, VILLAGAR-
CIENSE, ABVLENSE,
NUMANTINVM, ET
LVCRONIENSE.

PIA quædam matrona, nostris confiteri solita, ad fundandam recollectarum Monialium eadem bona sua contulit, & earum numero adscribi voluit. Eadem pro augendo librorum numero, sacraque suppellectili, aureos centum annuos huic collegio adscripsit.

VILLAGARCIAE ad pristinas Collegij rationes, & redditus accedere terna drachmarum millia, ex fundatricis testamento, quæ eam summam primum Xenodochio legauerat, ea tamen lege, ut tum demum ad Collegium veniret, cum Xenodochio aliunde esset totidem censibus satisfactum.

ABVLÆ prædium Garozæ, quod tertio ab urbe milliario distat, legante Domino in Collegij potestatem venit, quod amplius duobus aureorum millibus censetur: & licet in præsentia sit exigua, maxime tamen in posterum utilitatis fore non dubitamus.

NUMANTIAE Pater Franciscus de
K Salceda

Salcedo Collegij Rector, è vita discessit. Vir planè perfectus, & rerum spiritualium tractatione singularis. Cuius mors ciuitati vniuersæ luctum, nobis vero squalorem, ac desiderium attulit. Erat enim charus, & acceptus omnibus. Sed paulo ante obitum flammam extinxit imminentis incendij, quod totam urbem, nisi mature prouideret funditus euerteret. Quippe non ille solum regendo Collegio, sed iuuandis proximis ardentissime omnium insudabat.

LYCRONII externorū Sodaliū conuentus, & institui, & celebrari cœptus hoc anno. Quo fit ut multi in nostras ædes veniant, quarum ne limen quidem vnquam attigerant, assuefactique nostrorum consuetudini, piisque sermonibus, ut & peccata expient, & spirituali cibo mentes reficiant, populo vehementer admirante, atque plaudente. Nobilis, ac primaria femina, quæ nostro in templo sacris interesse, & Eucharistiam frequenter sumere solebat; ex accidenti nescio quo, morbo laborare grauius cœpit, accurrunt medici, domestici externique lectum circumeunt; omnes veterem ægrotationem rati, remedia corpori meditantur, de salute animi nihil cogitant. Sub idem tempus Pater Rector periclitantis ignarus femine, Sacerdotem vocat eum, quo ipsa confessatio utebatur, vrget, ut quamprimum, & quam celerrimè ad certum negocium pergat: ille, quamquam id negotij differri posse, & in alium diem reijci commodius putabat, tamen dicto audiens accelerat, casuque in eiusdem femine domum incidit, ingreditur, inuenit agentem animam, quærit num confitei cupiat? annuit; perfecta que mentis reconciliatione extremum spiri-

tuit

tum reddit. Videlicet Deus vere clemens, vere misericors, non patitur in extremis deseri, qui anteaactæ vitæ cursum in pijs operibus honestisque actionibus contriûere. Nefarius quidam ac perditus miles, per decem continuos annos puellam nubilem, nuptamque in delitijs habebat, publico ciuitatis scandalo, summa coniugis iniuria, graui diuini numinis offensione: quam furijs agitatatus atq; amens, in hortis suburbanis fracta ceruice, cum sericis vestibus, aureisque monilibus iacentem, iugulatamque reliquit. Quærit Prætor de cæde, autorem odoratur, militē comprehendi iubet; ille enim vnus erat, in quem admissi facinoris omnis suspicio caderet. Quare in vincula coniectus, & homicidij atque adulterij delatus, vtrumque confessus est: nec mora, damnatur capite; in illo vltimo vitæ certamine confirmatur à nostris. Mox in forum ad supplicium trahitur, cumque recte ad subeundam mortem animatus videretur, productusque esset in publicum, detracto velo, quo tortor oculorum eius aciem obstrinxerat, astantem sibi distracto gladio æmulum videt (is enim sese carnificem præbuerat militi, qui vxoris eius carnificinam fecerat) tremit, horret, conflictatur, clamat vinctus, sese dæmonem intruere expectantem animi exitum: vt ad inferos detrudat. Quod si Christiani essent, ne committerent, vt ipse sempiternis tenebris mandaretur; adsunt è nostris sex, pugnantque pro viribus, vt hominem Deo concilient, diuinæque voluntati conformem reddant; hortantur vt illud supplicij genus, sibi pro suis sceleribus iustum ac debitum, lubens volensque suscipiat. Tandem post laboriosam quatuor horarum nostrorum

contentionem, ille ter, quaterue ritè, ac deuote
confessus, ab extinctæ vxoris viro obtruncatus est.

COLLEGIUM SE-
GOVIENSE, LEGIONE N-
SE, ET AREVALENSE.

SEEGOVIÆ crescit in dies pietate, ac numero,
Sexternorum congregatio. Conueniunt enim o-
ctauo quoque die ad conciones audiendas, à con-
cencionibus ad Xenodochia, in ijsque ægrotan-
tium corporibus subsidio sunt, & mentes eorum
oportuna consolatione fouent. Qui cum sepultu-
ra propter loci angustias carerent, non minori de-
fatigatione, quam pietate locum effoderunt, qui
multos ad annos satis sit ad omnia vita functo-
rū cadauera excipienda.

AREVALI, eo die, qui sacer est Diuo
Lucæ scholæ instauratæ, & egregia magistri o-
ratione non modo vrbs Prætor, & Optimates,
sed religionum etiam Præpositi excepti, & sum-
ma cum laude & approbatione dimissi. Rei sa-
cræ casula serica colore rubeo, filo aureo, ope-
re hyalino intertextâ, à Vallensîs Marchionis
coniuge dono data, itemque palla vna; vtri-
usque pretium est, centum triginta aureorum.
Alia matrona nobilis & diues, Abulensîs o-
pera, quatuor & sexaginta aureis nostræ Bi-
bliothecæ coëmit: plures etiam libri ad sexa-
ginta aureos ex censu, quem D. Francisca Me-
lendez, eam in rem Collegio applicuit, compa-
rati sunt.

LEGIONE missi Valentiam (oppidū est in Cas-
tella

tella opulentum ac frequens) duo ex nostris, multorum animos exomologesi purgarunt: multis pellices & scorta, multis odia, & inimicitias extorserunt. Duo item alij, per alios pagos vtiliter & fructuose vagati, non exigua animorum emolumenta reportarunt. Quod ad res pertinet domesticas, condonata à ceræ opifice quingentarum drachmarum summa, addita vndetricena supra quingentos quadrantium millia, Petri Canseci Saldanenensis Archidiaconi liberalitate. Præterea D. Francisca de Touar femina equè nobilis, ac pia, & de nostra Societate sæpe alias optimè merita, antipendium sericū albi coloris multo auro, & argento Sinarum artificio elaboratum, cuius in medio diuinum IESV nomen eniter, quod tribus drachmarum millibus æstimatur, Collegio attribuit. Isabella de Gueuara eiusdem pietatis, ac Religionis æmula, crucem ex argento affabre factam, ad centum aureos dono dedit.

COLLEGIUM VER-
GARENSE, POMPEIO-
POLITANVM, ET
OVETENSE.

REI sacræ cultus auctus casulis sericis tribus, duabusque imaginibus, quarum altera B. P. nostrum Ignatium, altera B. Virginis sponsum refert. Doctor Olalde oppidi Curio bibliothecam, propriasque vestes, & scutata ducenta nobis testamento dedit, ad sacræ suppellectilis incrementum. Discessit è vita vnus ex ijs, qui res domesticas tractant, vir sane religiosus ac pius.

TENVITATEM Pompeiopolitani Collegij iuuat Prouincia quę in collegarum victum quingentos aureos suppeditat; totidem fere D. Franciscus Iberus Archidiaconus Tabulensis, cui cum multa debeamus, maiorem in dies, & expressiorem suę in nos liberalitatis significationem prębet.

O V E T I Collegio pars Probationis adiuncta. Lectionis casuum conscientię, vtilitas tanta est, vt vir alias grauissimus, Ecclesię Ouitensis Decanus, in ea Academia, cuius fundamenta nuper iacere incępit, gymnasium nobis proprium assignarit; veritus ne si domi nostrę lectiones haberentur, studiosis adolescentibus publicę Academię aulę vacuę, & inanes relinquerentur. Hic amplissimus Missionum campus; hic locus, vbi nostrorum, qui proximis consultum esse volunt, excurrat industria. Etenim regio aspera & inculta, tenui victu & crasso, crebris montibus, nulla fere planicie, per angustis vallibus, homines fert etiam incultos ac rudes, tanta rei Christianę ignorantione, tantaque barbarie, vt nisi vultus agnosceres, humanam exuisse naturam iudicares. Ad hęc exigua fructuum, frugumque perceptio, facit vt Parochi & rari, & imperiti sint, nihilque minus curent, quam animarum salutem; quin etiam templa caprarum & bouum stabula faciant; aras, lintea, vestesque sacras, situ, puluere conspergi; cadauera ab immundis suis effodi, & discerpi patiantur; innumeraque in ministeriorum administratione sacrilegia committant. Hanc vineam, quę iam fere operarum inopia in siluam degenerauit, nostri colendam suscipiunt; sparsi ergo per horrentes saltus magnam eorum partem modo
tribus,

tribus, modo duobus mensibus cōmorati iustrunt. Vniuersæ vitæ confessiones audiere quam plurimas, cum non pauci ad eos accederent, qui ne proprio sacerdoti animi latebras explicarent, peccata misere supprimebant, quorum nonnulli, ne ad extremum quidem vitæ perducti, adduci potuerunt, vt lethalia vulnera familiari medico, quem suspectum habebant, aperirent. Quos diuina misericordia pæne ab ipsis orci faucibus, ad immortalis vitæ pignora nostris intercessoribus vindicauit: eos enim adeunt summa cum fiducia, & ab iis se duci, informarique sinunt, nec acutis conscientiaë stimulis agitari ante desistunt, quam per nostrum sacerdotem pacati, & tranquilli esse videantur. Quædam matrimonia lege soluta, & nulla; saluari remedio vel à Pontifice, vel ab Episcopo procurato, arctiori vinculo restricta. Mulieri cuidã in adulterio deprehensæ, venia per nostrum sacerdotem impetrata à marito, qui de abscindendo eius capite atrociter cogitabat, iamque ambo iisdem ædibus amice, & beneuole continentur. Inter duorum ordinum Præpositos grauis inimicitia, nec sine populi offensione suborta, cuius acerbitas vtriusque subditos in dies magis, ac magis stimulabat: dolorisque sui significationem, quauis arrepta occasione, dare non dubitabant, ea tamen nostri Patris prudentia, & auctoritate sedata.

COLLEGIUM COM-
POSTELLANVM.

A N N V S Iubilæi extraordinariam ben-
de multis merendi facultatem præbuit.
Nam præter statas, solemnesque nostrorum oc-
cupationes, quibus sese promouendo populo
exercent, incidit inusitatus peregrinorum nu-
merus, qui vel voti, vel indulgentiæ causa ad-
visendum, venerandumque Beati Iacobi Apo-
stoli corpus vndique concurrunt. Quorum ex-
cipiendis confessionibus, nostri confessores sem-
per accincti, atque parati fuerunt: Cumque in-
numerabiles quotidie sceleribus absoluerent,
plures, quos alij sacerdotes expiarant, cælesti pa-
bulo refecerunt. Quorum, nonnullis diebus, mil-
leni supra duccenos numerati sunt. Iam vero vt
de concionibus frequenter habitis, de visitatis
carceribus, & valetudinarijs, de explicata publice
Catechesi nihil dicam; non est silendum, quod
vnus è nostris hæresi infectum hominem, quem
nulla ratio ab errore, nullus metus ab amentia
reuocarat, cum iam iam prodiret in medium, vt
ferali igne combureretur, ad fidem traduxit, in-
iunctaque ab inquisitoribus salutari pœnitentia,
flammis, furijsque liberauit. Alij decem hæretici
protestantes Galleciam tempestate proiecti, ad
fidem conuersi, atque in patriam dimissi sunt. Gal-
leciæ pars (terram montium appellant) Regio
est saltibus, & salebris, spissisque virgultis inclu-
sa, & efferatis hominibus frequens. Nullus huc
(quod à multis accepimus) diuini verbi præco
Euan-

Euangelicæ veritatis lumen inuexit, nullus cælestis doctrinæ mysteria promulgauit. Hanc nostri prouinciam magno animo susceperunt. Populos in primis in templa vocant, docent fidei rudimenta, hortantur, monent, & ad peccata eluenda vniuersos inuitant. Incredibile dictum est, quam sese montes explicuerint; hinc, illinc tanquam ouium greges emerferint; confertæ multitudines è latebris eruperint. Certatim eorum parochi, vt ad se Patres diuertant, summis precibus contendunt. Vno verbo dicam, sol nostris in opere sapius ortus, sepius in eodem opere occidit laborantibus, quibus ne ad vires quidem reficiendas tempus supererat, cum sibi ex probatis Curionibus nonnullos, quorum subsidio vterentur, aduocassent. Illud sempiterna memoria dignum, quod terra montium mirabunda testatur. Cum de industria tumulis, ac collibus ignis esset iniectus ab incolis (sic enim veteri exuti fronde, nouos pecori fœtus, tenerosque parturiunt, vel cinere aspersi pinguescunt in posterum) cumque aliquot iam dies subiecta siluarum materia serperet, totoque tractu sumptis viribus sese longe lateque diffunderet (nulla enim iam vis humana, si propius accederet, reprimere, aut retardare posse videbatur) accidit, vt quo tempore oppidani ad confessiones faciendas veniebant, repente ventus inflaret aduersus, totumque incendium ad messes, oppidumque traduceret, nec iam ab agrorum, ædiumque conflagratione, tres quatuorue passus distarent. Inelamant miseri homines, & de se suisque rebus actum putant; accelerant,

si

si quo modo tantum malum possent auertere, laborant, sudant, nihil proficiunt: Venit eodem noster Pater, iacentes erigit, abiectos, prostratosque confirmat, & in spem vocat diuinæ misericordiæ, quodque in tanta omnium desperatione remedium proximum habuit, arreptam B. Patris Ignacij icunculam, quam secum ferebat, qua parte ignis vehementius se iactabat, & deteriorem cladem minabatur, facta precatone in medium coniecit: statim vis illa, furorque remittitur, flamma, quæ altissima erat, deijcitur, ac penitus euanescit, totum denique incendium retro ad fastigia, quæ descenderat, celeriter reuertitur. Stupent municipes, causam miraculi sciscitantur: tunc mulier, quæ imaginis iactum attente perspexerat, in ipsos fumantes stipites insilit, digitis cineres scalpit, nulloque ardore impeditur, quin è medijs prunis iconem eripiat. Quod tantum, tamque illustre beneficium, Montium regio Parenti nostro acceptum refert, & grati animi recordatione colit. Eo periculo exempti Montani ad animorum curationem auidius recurrunt, deponunt peccatorum pondera, nec grauantur, quoquo se vertat Pater, eius percipiendæ opis spiritualis gratia commigrare. Centenarij sene, non pauci ad Patrem, vel adduci se iubent, vel sponte sua, quamuis ægrè ac difficulter, venire non dubitant: qui pacatis conscientijs, & totius vitæ sordibus generali confessione deletis, precari sibi felicem vitæ exitum Simeonis oratione cœperunt. Nec fefellit eos religiosa precatio, simul enim extincti sunt atque confessi. Coniunctus filiam à sinu, complexuque parentis abduxerat, eamque in siluas abdiderat, qua pro sua libidine abuteretur. Res erat nota, & infamis;

infamis, nemo tamen audebat raptori manus iniicere, quippe qui valeret viribus, polleret armis, minas, si quis conatibus resisteret, intentaret; ergo is nostri sacerdotis fama commotus, quo tempore in alium pagum per saltus iter haberet, obviam procedit, facilem se, ac tractabilem præbet; rogat, si quis eum miseri status dolor attingat, curet ut & sibi, & puellæ, quod utriusque commodo fieri possit, opportune medeatur. Tum Pater benigne pœnitentem complexus, facta damni compensatione, & puella parenti reddita, ad melioris vitæ frugem utrumque convertit, & in officio magna populi ædificatione continet.

Mons fortis Lemensis ditionis caput est. Lucensis Episcopus dum obit Prouinciam, huc concessit, ubi dies aliquot commoratus, hilari primùm gratulatione scholarum nomine, lepido deinde, & artificioso de quatuor anni temporibus dialogo exceptus, ac recreatus est; cum eius ex sorore filij, quos nobis informandos tradiderat, suas in scæna partes agerent, auunculiq; & studio, & expectationi responderent. Mox sacros ordines in nostro templo rite peregit, Pontificijs & vestibus, & vasis, totoque apparatu usus, quem multiplicem, Cardinalis munificentissimus Collegio legauit.

AZCOITIÆ ET TV- TELENSIS RESIDENTIA.

AZCOITIÆ difficultas rei familiari priorum largitionibus subleuata, fundus mille aureorum domui construendæ liberaliter datus, multaque alia testamento legata, quæ mirificam in
nos

nōs animorum propensum, charitatemque declarant.

TUTELAM in Regno Nauarræo ad Hebrū Socij incolunt sex. Duplex Virginis Sodalitium, alterum, quod ipsa Ecclesię Tutelensis capita, & parciarū lumina continet; omnes vel in dignitate, vel in Canonicatu, vel in alio ecclesiastico honore constitutos & viros conspicuos, & virtutis laude præstantes. Alterum quod ex Laicorum flore, & nobilitate constat. Tutelense capitulū multa nostrorū prudentiæ ac fidei committit. Cuius rei duplici negotio non obscurū testimonium præbuit. Nam cum de redditibus, & decimis orta esset grauis, & molesta dissensio, post intricatas lites, post varios & ancipites rerum euentus, totam compositionis spem, in vnius è nostris arbitrio, & voluntate posuit, cum suas aduersarij partes ad Tarraconensem Archidiaconū detulissent. Præterea cum Tutela ciuitatis iura & priuilegia, confinis Aragoniæ populus grauiter læsisset, ac violasset, iniuriæ vlciscendę causa militū delectus habiti, quatuor milia peditum armata, acies instructæ, bellum deniq; publice illatum, hostium fines transiliri, agros vastari, armenta & pecora iugulari passim videres; quæ vis, dolentibus atque eiulantibus Aragonijs, insita, atque iniusta, magnum seditionum, atque tumultuū excitarat incendium. Ex Tutela enim ad ter mille ciuium capita, omnes ingenui proscripti, nusquam se commouere poterant, quin in hostium insidias, qui vias omnes obsederant, laborerentur. Ergo relictis aliarū religionum præfectis, noster Pater Rector ad has turbas, bellaque ciuilia comprimenda euocatus, semel iam & iterū ad Dynastam venit, cuius in ditionem Tutelenses inua-

inua-

inuaferant, vt federa & pacis conditiones feriat, totamque contentionem ad concordiam & securitatem redigat.

COLLEGIUM NA-
VIFLAVIENSE, VVLGO
DE BILBAO.

QUONIAM hic annus Collegio Nauiflaviæ initium attulit, in eoque varij motus, & seditiones exorte, quales à Societate condita in nulla Prouincia contigisse accepimus, rem alius reperam, & quemadmodum gesta est, fufius enarrabo. Dominicus Gorgolla vir Cantaber Nauiflaviensis, mille supra quingentos aureos in annos singulos, ad fundandû hic Societati Collegiû testamento reliquit, eo pacto vt publicus oppidi Senatus nostros admitteret; illo repugnante, Compluti Seminarium externis adolescentibus fieret. Senatus re cognita, Societatem complexus est, & in eam sententiam venire ex omni hominum ordine principes, & capita ciuitatis, ipse etiam vrbis Præfectus omnium votis annuit, decretoque subscripsit: oppidum vero vniuersum idem à nobis, & à Regio consilio publice petiuit, deditque ad Patrem Prouincialem bis litteras, quibus auidissime exigebat, vt novos incolas Collegio designaret. His ergo rebus Pater Prouincialis adductus, Sacerdotes quatuor Vergaram præmisit, vt ibi domi nostræ tantisper, dum ipse iret, prestolarerentur. Dum nostri se comparant Compluti, vbi Dominicus obierat, ipsi demortui voluntatis vicarij rem differre contendunt; & reditus,

ditus, quos certos, ac stabiles putabamus, in dubium vocant, vt mora ipsa Natiflauiensium animos molliant, & à suscepto nostros recipiendi consilio, ad spem externorum Collegarum, quos liberos & cognatos suos futuros esse dicebant, congruis suasionibus auocent. Monachi deinde varij cum vniuerso Clero, qui nostrum ingressum arcere curabant, in nos aperte conspiciunt; spargunt in vulgus, nos esse cupidissimos mercatores, commercia cum Sinis, cum Brasilijs, cum Pernambucis habere contracta & coherentia. Vicatim per capita singulos adeunt, inuidiam conflat, odium nobis colligunt, non paucos peruertunt, tres etiam ex Senatoribus in suam sententiam trahunt; Huc accedebat rumor populi, nisi cum redditibus ingrederemur, aditum nobis sane interclusum iri. Interea P. Prouincialis Vergaram venit, transitque Nauiam-Flauiam cum nemine locutus. Agit primum cum nostris, quid fieri deceat, deinde quid expediat, dictisque vltro citroque sententijs tandem decernit, vt ipse cum duobus sacerdotibus eo se conferat, exploretque, & intelligat, quo statu oppidani, quamente Senatores sint. Dum hæc nostri inter se Vergaræ deliberabant, ecce tabellarius, qui nocturnum iter susceperat, inalbescente die domus limé attingit: reddit literas, quibus Senatus, quoniam acceperat P. Prouinciale adeste, obsecrabit, vt quàm primum cum socijs eo concederet, ipsos ab omnibus iam pridem expectatos esse. Quibus acceptis litteris, nostri abiecta omni cunctatione, sese in viam expediunt, præmissoque eodem tabellario, per quem Senatum de sua profectio-
ne docerent, noui fundatores proficiscuntur. Ex-
istimarat

istimarat Senatus illos eo die ad oppidum peruenturos; vt autem cognouit in pagum tertio ab vrbe milliario diuertisse, ante diem alterum tabellarium mittunt, quo duce in eas ædes recta pergunt, quæ sibi erant publice præparatæ. In diuersorio eius pagi, in quo proxima nocte substiterant, insidiæ, & exploratores erant, per quos antelucana prodicione, monachi de eorum aduentu certiores facti, omnia moliuntur, quæ ad expellendos novos hospites conducere credunt. Senatores cum Præfecto, primo quoque tempore summis lætitiæ signis domum venerunt; P. Prouincialem bene valere iubent, salutantque inuicem mira tum comitate, tum etiam voluptate; Quodvero res celeritatem postulabat, statim P. Prouincialis, quas ex illustrissimo Nuntio, ex Regio consilio, ex loci Episcopo facultates gerebat, notas facit: illi venerabundi, vt mos est, mandata audiunt, libentique animo sese obtemperaturos ostendunt. Cum Prætori eadem innotescere operæpretium videretur, cum in foro versantem adeunt; rem indicant: quo loco repentino impetu, confertissimæ vndique turbæ loquentes circumdant, fremituque ac furore cogunt, in senatum secedere. Eodem cuncti stipati, & stricti commigrant, aduolat etiam P. Guardianus, Augustiniani ordinis Prior, & sacerdos quidam, quem Clerus quasi antesignanum delegarat, a quibus in præsentia sexcentis opprobrijs, & contumelijs laceffiti, singulari modestia, ac religione, magisque silentio, & patientia, quam voce responderunt. Ille dies proximusque in expediendis medijs, consilioque capiendõ consumptus. Aduersabatur

batur nostris iurifconsultus doctissimus ciuitatis, qui si aliqua ratione Collegij possessionem adirent, passuros vim populi, turbas, & seditiones minabatur: tandem, postquam ea de re diu multumque deliberatum, Prætor, qui sese propitium, ac protectorem profitebatur, statuit, vt altera die, hora octaua, ipse cum Senatoribus, quorum pars maior nobis suffragabatur, cumque ipso vrbis præfecto, Collegij possessionē daret. Aram nostri ipsis in ædibus, quas acceperant, ea supellectili vestiunt, quam Vergara secum eduxerāt, ornantque imaginibus, & ad sacra facienda vestes, calicem, reliquaque celerius comparant. Expectantibus Senatum, nunciatur à Senatoribus, impediri se graui negotio eo die, sequenti certos fore, non esse in breui spatio temporis dispendium aliquod metuendum. Nostri id, quod erat, suspicati, speciem ipsos honestæ cunctationis quærere, reuera metu contrahi; nequid incommodi ex mora nostro iuri accederet, diuino præsidio freti, adhibitis idoneis testibus, & notario, qui fidem faceret, ipsi per se possessionem adire decreuere. Ergo pulsato cimbalo, primum fit sacrum, tertium & quartū, interturbante nemine. Interea Religionū Præpositi, quos Pater Prouincialis pridie amice ac familiariter viderat, parique ab ipsis charitatis officio exceptus fuerat, in æde Sancti Iacobi, quæ maxima est, frequentes conueniunt, multa ibi commentantur, multa conuoluunt, longo denique interuallo definiunt, nostris siue inuitis, siue libentibus, possessione Collegij interdicendum, quantumuis res ipsa vim, sanguinem & cædes requirat. Sub idem tempus duo ex nostris (negotij nescio quid habebant in vrbe) cum ingredi Sancti

Et Iacobi templum vellent, in ipso vestibulo prohibiti, ac moniti sunt, si ulterius progrediantur, à Clericis, & Religiosis viris prohibendos esse; venit ipse Magistratus in eorum consilium, vt furentes sanet, prudentique oratione temeritatem, audaciamque contineat, re tamen infecta reijcitur ad nostros. Sacerdos etiam cum illo mittitur, qui pro ipsorum officio Patri Prouinciali suggerat, vt Socios campanam tollere, aram exuere, domum deserere, & urbem iubeat; secus, vereri se aliquid grauis damni, cuius declinandi illa vna ratio reliqua sit, præterea nulla. Ad hæc Pater Prouincialis non se intrusum in oppidum, sed ter quaterque per litteras vocatum, atque allectum ab vniuerso Senatu, populoque Nauislauiensi domicilium tenuisse; neque propria auctoritate, sed Regis, sed Nuntij, sed Episcopi, bonorum denique omnium facultate atque consensu, summi etiam Pontificis diplomatis eandem sedem Collegio Societatis destinasse, eius possessionis testimonium à duobus Notarijs publicis suscepisse, ac proinde non iam illam priuatam domum, sed Collegium esse, quod nec dissolui fas erat, nec rationi consentaneum: ipsi vtpote Christi ministri, & eximia pietate, ac prudentia præditi, quid fieri oporteret, maturius prouiderent. Legatis Clericorum in hunc modum dimissis, fores claudunt nostri, seque cum duobus famulis, tertio etiam eius matronæ, quæ domum conduxerat, priuatis parietibus continent. In Religiosorum, & Sacerdotum conuentu vnum decernitur, vt quacunque ope possint, recentes Collegas possessione derurbent; quod quo felicius succedat, cum Cruce, & Acolytis, festiua cymbalorum pulsatione, cele-

L bri

bri pompa in nostras ædes omnes ex ordine ventitant. Præcedebant trium familiarum fratres, sequebatur clericorum capitulum, egregium claudēbat agmen, indutus pluuiali, spectatus quidam lectusque sacerdos; In medio feretrum vacuum, quo sacrosanctum Eucharistiæ mysterium reportari deberet, vectorum humeris ferebatur. Pars gladios & pugiones vestibus superpelliceis, pars saxa manicis pendentibus occultabāt, parati in vtrumque siue res armis, siue verbis indigeret. Vbi ad Collegium perducti, tentatis valuis, cum sibi vñdequaque præclusum introitum cernunt, cum nostris, qui ad fenestram sese ostenderant, colloquuntur, ac petunt sibi domus ostia patefieri. Pater Prouincialis pacato, tranquilloque animo se domi suę quiescere, illos vim atque tumultum, nulla iusta causa moliri: Si quid contra ius fasque, si contra Pontificum diplomata, quæ illis præsentia exhibebat, temere auderent, sine dubio excommunicatione obstringendos esse. Pater Guardianus, audita excommunicationis voce, aures cucullo manu applicato occludebat, suosque separabat, ne cui ex ijs, quę Pater Prouincialis obtestabatur, scrupulus inijceretur. Reliqui portas calcibus tundunt, deinde cū integrę & immotę essent, frater Franciscanus, homo videlicet ætate & doctrina præstans, qui alios sacrã Theologiam docerat, primus securi percutit; tum sacerdos inchoatum opus ad finem perducit, & portarum materiam in frustra dissectam, in terram projicit. Nostri priori tanquam muro deiecti, superiora tabulata conscendunt, obstructoque aditu, in eam aulam, qua erat Christi corpus pixide inclusum, celeriter se recipiunt, flexisque genibus vltimum

trage-

tragediæ actum expectant; ac ne qua occasio ira percitis præbeatur, monent famulos, vt se colligant, neue vlllo armorum genere cuiquam occurrant. Patenti ostio, ingenti cum tumultu, & clamore, domus expugnatores ad interiora percurrunt, scalas occupant, secundas portas effringunt, aram denique petunt. Tunc Augustinianorum Prior veritus cædes, & vulnera, monuisse fertur, vti à nostrorum iugulis, & ceruicibus abstinerent, neue manus, aut gladios religiosorum virorum sanguine cruentarent. Neque inanis illa suspicio fuit, neque vana & inutilis cautio, nam paulo ante in concilio quidam affirmarat, non defore certos pulueris sulphurei cados, quibus nostros disploderent, & in altum sublatos discerperent. Ingredientibus aulam, P. Prouincialis hilaris vultu; Vellem (inquit) aliquid obsonij habere, quo vestras Paternitates in tanta lassitudine, & labore recrearem. Illi his verbis nihilo mansuetiores facti, concinunt; Tantum ergo sacramentum, & cetera. Interim præsbiter hostiam cum ipso nostro calice tollit, comites aram sacris vestibibus, linteis, & imaginibus certatim nudant; lampadem extinguunt, vas oleo plenum conterunt, atque diffundunt; mensam, quæ aræ, & Sacramento suberat, deiiciunt, & securi proscindunt. Erat in sublimi tecto campanula, quæ possessionem Collegii indicat; ad eam monachus repit velociter, sublatam induit in manicâ, sibi que tanquam propriam accommodat. Reven denique potiti, lætisque victoria, in sancti Iacobi eodem ordine & pompa se referunt; inclusoque in pixidem Sacramento, depositisque armis, domos suas gloriosi repetunt. Bi-

duo post, Pater Prouincialis vnum de socijs Valli-
 soletum mittit, qui de vi, de iniuria postulet. Ma-
 gistratus deinde, ac Senatores, qui nobis præsidio
 erant, suarum partium interpretes, & oratores
 dant. Regis concilium, Pontificisque Nuntius
 rei turpitudine, & atrocitate commoti, quod in
 ora maritima, in hereticorum prospectu, Euangeli-
 cæ veritatis præcones oppido prohibeantur,
 binos iudices eligunt; vnum qui in laicos, alterum
 qui in Ecclesiasticos quærat, restituatque no-
 stros in suam pristinam possessionem. Per id tem-
 pus Socij in ciuitate afflictæ, & squalidi versaban-
 tur, cum alij eos risu probrisque, alij dolore &
 misericordia prosequerentur; nullum tamen So-
 cietatis munus obire poterant, præter missarum
 sacrificium, quorum celebratione interdictum
 illis non erat. Vigesimo tandem die ad Cantabros
 perferuntur literæ, quibus de iudicibus delectis,
 & de illorum seueritate cognoscunt, quodque e-
 rat consequens, inopinato occipiunt metu, ex
 conscientia stimulis agitari; quare quo malum
 impendens consultius ante vertant, Clerici,
 redintegrata pompa, Sacram Eucharistiam so-
 lemniter, sine monachis Collegio reddunt, &
 quæcunque abstulerant, ædibus restitunt; quæ
 omnia nostri ea conditione recipiunt, ne quo in
 litis prosecutione afficiantur incommodo. Laici,
 qui aduersati sunt, Palinodiam recantant; ac pri-
 mum potestatem, quam contra nos fecerant, do-
 lentes reuocant; deinde ius suum, si quod habent,
 ad nos transferunt, & commune Nauiflauensium de-
 cretum, voluntatemque sequuntur, dummodo
 per nos, illi qui ferebantur iudices, retardentur.
 Monachi, vt diximus, cum essent in nos vehe-
 mentius

mentius inuecti, non modo non respiscere, sed
 quotidie magis infestos, atque inimicos volitare
 sentimus; quod & ipsi populo offensionem parit.
 Deinceps renouato templo, Patres in proximorū
 salutem incumbunt, rudes catechismo erudiunt,
 populum concionibus inflammant, pœnitentiæ
 & Eucharistiæ Sacramentis iuuant, ac sustentant,
 dissidentes conciliant, ægrotantes subleuant, pu-
 blicas custodias visitant. Habent enim & in ciui-
 bus & in aduenis, quorum multi hæretica prauit-
 ate sunt infecti, aptissimū campū, in quo ordinis
 nostri charitas excurrere valeat, sic hostiū iniurias
 & maledicta, rectè factis studemus compensare.

SEM IN A R I V M A N-
 G L O R V M V A L L I S O-
 L E T A N V M.

H A B E T hoc Seminarium ex Societate tre-
 decim, alumnos quadraginta tres, ad vari-
 os domesticos vsus famulos viginti; pro suo in-
 stituto præclare & feliciter proccdit. Collegij
 magnitudine & alumnorum numero, cum eo
 quod est Romæ, singulariter certat. Adol escentes
 enim domi quidem nobiles, foris humilitatem
 euangelicam amplexantes, gloriam Dei quæren-
 tes magis quam hominum; pietate & modestia
 omnibus exemplo sunt, eaque ad omnem virtu-
 tem & doctrinam indole, vt ab illis præclara om-
 nia speranda sint, ad Dei gloriam & patrię salu-
 tem. His precipuè iuuandis, & ad pietatem &
 bonas literas promouendis, Patres, qui ibidem
 versantur operam dant, neque ita tamen vt alia
 L; nostræ

nostræ Societatis officia negligent; parati proximorum salutis & necessitati, oblata occasione, succurrere, precipuè in confessionibus excipientibus, non Anglorum modò, aliorumque aduenarum, sed etiam Hispanorum, qui quotidie, præsertim vero diebus solemnioribus, eo confluunt, ut in hoc munere obeundo, Societatis nostræ Collegium merito videri possit. Quo in genere dum hæc scribimus, quiddam accidit singulare. Venerat his diebus ex Anglia Vallisoletum Anglus quidam, ob sua & amicorum negotia, vir de religione catholica non male sentiens, sed qui (ut est multorum conditio) diuitiis & honori, animæ suæ salutem postponerat. Ista ergo tractantem & cogitantem, factum est, Deo ita disponente, ut maligna febris inuaderet. Qua quotidie ingrauescente, morbi tandem ac doloris impatiens, eò miser redactus est, ut de morte sibi inferenda non cogitaret solum, sed certò apud se decerneret, & de hac re dæmoni fidem daret; quam sapius præstitisset, nisi bonus Angelus, inferni terrore obiecto, eum ab hoc scelere retardasset. Aderat ægrotanti Hibernus quidam, vir probus & Catholicus, qui cum miserum illum desperationis verba proferentem, & diabolum ingeminatis vocibus inclamantem animaduerneret, afflictum hominis animum prout potuit consolari, & ad Catholicæ religionis subsidia, ac diuinæ misericordiæ fiduciam erigere conabatur; Patrem dicens aliquem breui adfuturum, qui ipsum diaboli faucibus eriperet: tum ille, Veniat, inquit, Pater, et si fieri potest, miseram hanc animam ab inferno liberet, quod tamen difficile consequetur. Quo accersito, & cubiculum, ubi iacebat, ingresso, Heu me, Pater, exclamat,

mat,

mat, actum est de me, perij & anima & corpore. Tum Pater bono animo esse iubet, & diuinæ clementiæ confidere. Quid multa? ita cum eo agit, vt curatis per pœnitentiæ sacramentum conscientiæ vulneribus, pro diaboli mancipio, Ecclesiæ Catholicæ filium relinqueret; doloris quidem de peccatis suis plenum, sed diuinæ misericordiæ fiducia exultantem, & illustre hoc Dei erga se beneficium, ac fidei Catholicæ veritatem palam profitentem; hæreticis, qui eum ægrotantem inuisebant, alijs malitiose murmurantibus, alijs diuinam in Ecclesia potestatem, & misericordiam tacite agnoscentibus: quod postea ad maiorem omnium admirationem cessit, cum in valetudinarium publicum, Patrum cura & diligentia admissus, ex periculosissimo morbo denuo conualuit, & ad animæ salutem, salus etiam corporis accessit. Nec minus insigne fuit, quod ijsdem diebus Domino Thomæ Palmero, Equiti aurato, viro corporis & animi dotibus eximio, illustri in Anglia loco, & magna apud ipsum Regem gratia, & auctoritate, accidisse vidimus; qui cum Hispaniæ visendæ, & linguæ addiscendæ gratia huc commigraret, & Collegium Anglicanum interdum inuiseret, & cum Patribus familiariter ageret, cœpit religionem Catholicam animo colere, vnâque hæresim, in qua educatus est despiciere; præcipue vero hæresis ministros (abiectissimum scilicet hominum genus) a quibus in posterum se diligenter cauturum dicebat, ne ipsum animæ suæ salute defraudarent. Ecce autem dum sic cogitaret, inopinato & lethali morbo correptus est: ergo cum vitæ suæ periculum adesse cerneret, se Ecclesiæ

Catholicæ reconciliandum sedulo curauit; atque ita sacramentis omnibus susceptis mortuus, & Christianorum ritu honorifice sepultus est; Anglis etiam hæreticis, qui in ciuitate aderant magno numero, funus comitantibus; summa scilicet omnium admiratione, qui hanc mutationem deterræ excelsi facile agnoscebant. Alia, quæ in hoc genere ad Dei gloriam scribi potuissent, quia quotidiana sunt, omittenda duxi. Hoc adiiciam; Ea apud ipsos hæreticos de patrum charitate opinio inualuit, vt in fortuna aduersa, vel rebus quoquo modo afflictis, ad ipsos præcipue, tanquam ad communem charitatis fontem confugiant. Quod ad ipsorum emolumentum, & ad ædificationem ita cessit, vt & alij complures id sæpius, cum grati animi significatione agnouerint: & inprimis summus Angliæ Admiralius, propace confirmanda, apud Serenissimum Hispaniarum Regem, Legationem nuper obiens, Patri cuidam Anglo, qui ceteris auctoritate præest, tum alias honorificum hac dere testimonium dedit; tum etiam inuitato, coram gratias egit, comiter & benigne accipiens, cum ad eum honoris caussa, Collegij Anglicani nomine salutandum accederet. Atque hac occasione, & sæpe antehac, ad religionis negotium tractandum, additus patefactus est, non sine insigni animarum fructu; & in posterum maior patefiet, Anglis quotidie huc magno numero confluentibus. Quamquam Diabolus nullum non moueat lapidem, vt hanc etiam benefaciendi occasionem Patrum manibus extorqueat, cum legum Anglicanarum contra Catholicos atrocitas, Anglos omnes ab omni Patrum commercio, & sermone deterreat. Quod in publica, quam dixi,

lega

legatione maxime animaduertimus; vbi plurimi, Anglicanum Collegium inuisere cum maxime cuperent, minime tamen audebant, quia hoc ipsis in Patriam reuersis periculosum fore existimarent; vt sæpe necesse fuerit aliò, ad religionis negotium secretius tractandum, conuenire. Qui vero videndi gratia accesserunt, difficile dictu est, quantam de Patrum charitate, de Alumnorum pietate & modestia, & de totius vitæ nostræ instituto opinionem conceperint. Quam & sermone & lacrymis testati sunt, infelicem suam & Patriæ conditionem deplorantes. Ex quo non sit difficile coniicere, quantum religio Catholica in Anglia progressum faceret, si, quod assidue precamur & speramus, Deus in illo regno, ad libere euangelium prædicandum, & Sacramenta ministranda additum aperiret.

HIBERNORVM SEMINARIVM SALMANTICENSE.

IN Seminario Hibernorum Salmantice degunt viginti duo alumni, quatuor Patres ex nostris, quorum vnus præest familiæ, alter à confessionibus, tertius docet, quartus spiritualibus instructionibus incumbit. Ex alumnis quatuordecim tertij anni Philosophi, reliqui Theologi. Rursus ex illis octo ingressi sunt Societatem, quatuor alias religiones. De doctrina, moribus, & institutione, Episcopus, Magister scholæ, & alij doctores; egregium testimonium præbuerunt. Quinque famuli diuersas religiones, pro vitæ in-

stituto, sortiti sunt. Alumnus vnus obiit feliciter cum voto Societatis; plures è Patria peregrini hospitio excepti, & vera religione imbuti, facta generali vitæ confessione in Hiberniam dimissi.

**COLLEGIVM SAN-
CTI E M E T E R I I VVLGO
SANTANDER.**

SA N C T I E m e t e r i j Collegium inter Cantabricum & Asturiacum Oceanum in ora situm est. Hic duplex nostrorum opera, & in exteris iuuandis, quorum magna copia nauibus mercaturæ causa aduehuntur: & in domesticis promouendis enituit; illos, vt hæresi, siqua infecti sunt, liberent; hos, vt ad pietatem & virtutem hortentur; & in tuenda christiana religione, diuinoque cultu in ore & conspectu hæreticorum sacris mysterijs exhibendo, impigriores reddant.

DE ceteris huius Prouinciæ Collegijs ne quis miretur ea silentio præteriri, hoc vnum monemus; vel nihil habere quod dignum sit annuis, vel quod à communibus seiungendum sit.

PRO-